

Voorkom brokken!

Betaalbare zorg vergt verantwoorde omslag

Na een heerlijke vakantie weer uitgerust aan de slag gegaan. De steeds veranderende wolkenpartijen boven Schotland, waar ik mijn vakantie doorbracht, waren magnifiek (zolang er niet al te veel regen uit viel). Terug in Nederland ontwaarde ik evenzeer enkele massieve wolkenvelden. Ditmaal ging het evenwel om een groot aantal gitzwarte wolken boven het Zorgland. De meteorologen (lees minister, voorzitter NZa, voorzitter Wiegel van Zorgverzekeraars Nederland, verschillende zorgverzekeraars, consultants en andere belanghebbenden) verdringen zich om ons het onheil te melden dat ons wacht. "De zorgkosten rijzen de pan uit", "Kwaliteit laat te wensen over", "Het moet helemaal anders", "Minder ziekenhuizen en SEH's", "Concentreer verloskunde", "Herconfiguratie van het zorglandschap", enz, enz

Natuurlijk ben ik het er van harte mee eens dat we met z'n allen (overheid, ziekenhuizen, zorgverzekeraars én burgers) een gezamenlijke maatschappelijke verantwoordelijkheid hebben om ook in de toekomst een betaalbare, toegankelijke en kwalitatief goede gezondheidszorg overeind te houden. Iedereen moet hier zijn steentje aan bijdragen. Nu echter lijkt het erop dat het toch vooral de ziekenhuizen zijn die het gelag mogen betalen.

De afgelopen jaren is - mede aangespoord door de introductie van de marktwerking - gewerkt aan verbetering van de zorg, zowel wat de kwaliteit als de klantgerichtheid betreft. Er is meer aanbod gekomen (privéklinieken en themapoli's), de wachtlijsten zijn teruggedrongen en de patiënt is steeds meer zorgconsument geworden. Dit is toch wat we met elkaar wilden? Ja, maar dan wel tegen lagere kosten. Dat dit laatste niet is gebeurd ligt overigens niet zozeer aan de prijsontwikkeling, maar vooral aan het feit dat het zorgvolume zo sterk is gegroeid. Zeker, het systeem kent als elke markt een productieprikkel. Deze was ook nodig om de wachtlijsten te verminderen en de benutting van de productiecapaciteit te verbeteren. Beleidsmakers zeggen nu niet onderbouwd dat het allemaal vooral tot overproductie heeft geleid. Met andere woorden: medisch specialisten en ziekenhuizen leveren in een aantal gevallen onnodige zorg en moeten daarop worden aangesproken (lees: financieel gekort). Als het al gebeurt is het mijns inziens veel meer toe te schrijven aan de opkomst van het zorgconsumentisme. De patiënt wordt steeds veeleisender en eist in toenemende mate extra diagnostiek en behandeling. De arts in de spreekkamer doet er alles aan om de patiënt te overtuigen van (on)nut en (on)noodzaak, maar dat lukt maar ten dele. De zorgconsument 'heeft er recht op' en gaat het anders wel bij een ander ziekenhuis halen (*second opinion* is ook verzekerde zorg).

Hier ligt dus niet alleen een verantwoordelijkheid voor de arts, maar zeer zeker ook voor de politiek (pakket-versobering) en zorgverzekeraars (prikkel tot vraagbeperking). De politiek neemt deze verantwoordelijkheid vooralsnog niet. Dat is electoraal te lastig, zo wordt gesteld. Toch moet de politiek aan de burgers duidelijk maken dat niet alles 'gratis' kan zijn, omdat de zorg anders te duur wordt.

Gaan zorgverzekeraars dan maar de kooltjes uit het vuur halen? Tot vreugde van velen pakken zorgverzekeraars nu hun rol als zorginkoper en regionale regisseur op. "This might hurt a little" zei de bestuursvoorzitter van CZ een tijdje geleden. Nou, dat is zeker het geval als je ziet wat sommige zorgverzekeraars voor ziekenhuizen en medisch specialisten in petto hebben. Er moet nu maar eens eindelijk werk worden gemaakt van spreiding en concentratie, zeggen de zorgverzekeraars. Dit is goed voor de kwaliteit en leidt tot lagere kosten, zo wordt betoogd. Van een deugdelijke onderbouwing van dit soort statements is overigens niet echt sprake. Het is daarom ook een zeer risicovolle onderneming. Het 'hakken en zagen' kan zo maar leiden tot grote brokken. Geamputeerde ziekenhuizen waar de kwaliteit slechter wordt in plaats van beter, mede omdat ze financieel nauwelijks nog het hoofd boven water kunnen houden.

Alvorens zorgverzekeraars, gelegitimeerd door de Politiek, de sloophamer gaan hanteren zouden ze er dan ook verstandig aan doen te kiezen voor de dialoog. Ik kan er op zich goed mee leven wanneer we afspreken dat de ziekenhuiszorg de komende drie jaar niet mag groeien en dat er met het beschikbare budget zo veel mogelijk en kwalitatief goede zorg wordt geleverd. Geen afbraak maar een dialoog over de wijze waarop we de zorg aansluitend het beste kunnen inrichten. Dit vraagt een investering in een gezamenlijke taal, beelden en visie op de zorg van de toekomst. Laten we vandaag alvast een begin maken.